

Düzce Ulusal Botanik Bahçeleri, Arboretumlar, Herbaryumlar ve Botanik Müzeleri Çalıştayı Hakkında

18-21 Nisan 2019 tarihleri arasında Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi'nde gerçekleştirilen Ulusal Botanik Bahçeleri, Arboretumlar, Herbaryumlar ve Botanik Müzeleri Çalıştayı'nda 18-20 Nisan tarihleri arasında yer aldım.

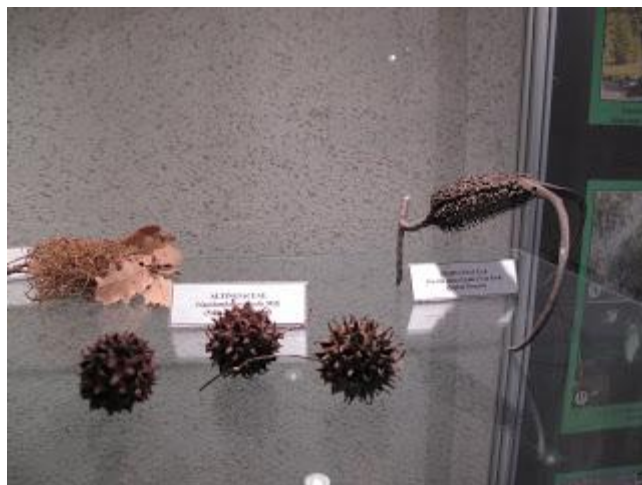

Çalıştay çağrısı farklı doğa bilimi disiplinlerini içeren geniş bir başlık kapsamında gerçekleştirilmiş olup başlıca orman mühendisliği, biyoloji, botanik, arkeoloji, müze bilimi, ziraat, bitki-botanik ressamlığı, bilim tarihi, peyzaj, permakültür, doğa eğitimi ile ilgilenen araştırmacıları ve kamu kuruluşu çalışanlarını bir araya getirmeyi başardı.

Çalıştaydaki konulardan önce, çalıştayın yapıldığı Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi binasından biraz bahsetmek istiyorum. Fakülte binası klasik olarak ülkemizdeki üniversitelerinden farklı biçimde içerisinde bir çok kalıcı sergi barındırıyor. Bu sergiler genel olarak camekanlara veya açık bölmelere yerleştirilmiş olup, fakülte koridorlarında incelemeye açık. Bu sergilerde Orman Fakültesi'nin hangi alt bölümünde okursa olsun, ormancılıkla ilgili öğrencilerin öğrenim hayatı ve sonrasında karşılaacağı bütün kavramlar hakkında eğitici ve görsel olarak hazırlanmış bilgileri erişmek mümkün.

Bu kalıcı sergilerin peyzaj mimarlığı, bitki ve ağaç çeşitleri, sanayide odun malzemelerinin kullanımı, orman mühendisliğine ait arazide kullanılan aletler, ağaç ve bitkilere zarar veren böcek ve mantarlar ve hatta jeolojik ana kayaç ve mineralleri de kapsayan geniş bir skalası var. Bu bakımdan fakültenin kendi içerisinde yer alan herbaryumunun da varlığı ile bu kompleks benim için mini bir doğa tarihi müzesi gibi göründü. Aşağıda yukarıda bahsettiğim farklı branşlara ait sergilerden çekmiş olduğum fotoları ekledim. Yolunuz düşerse mutlaka Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi'ni ziyaret etmenizi tavsiye ederim.

<http://www.of.duzce.edu.tr/>

Herbaryum kitaplığında yer alan Davis'in eski Türkiye ve Doğu Ege Adaları kitap serisi

Fakültede yer alan kalıcı sergilerin genel bir görünümü için link:

https://drive.google.com/open?id=1FHbi7FHs_BSga4-hVPWscAx5oIcQJxWQ

Bunun dışında, çalıştay kapsamına özel geçici sergiler de fakültede yer almaktaydı. Bunlardan özellikle ANG Vakfı & Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi tarafından hazırlanan "İstanbul'da Bahçe ve Çiçek Sergisi" dikkat çekiciydi. Sergi, Osmanlı döneminden günümüze botanik bahçeciliği ve bu bahçelerin sosyal hayatın bir parçası olarak insanların hayatındaki yerini değerlendirmeye imkan veren kapsamlı bir görsel doküman içeriğine sahip.

Evlîya Çelebi,
İstanbul şair içinde,
2000 bahçıvanın çalıştığı
1000 bahçe, 800 çiçekçi esnafının
çalıştığı 300 nâle hâç
ve 300 kişünün çalıştığı 80 çiçekçi
dükkanının kayıtlı olduğundan
bahçeseler. Evliya Çelebi, Seyahatnâme, 2.

Müeyyirler Sultan III. Murad'ın oğlu
Şehzade Mehmed'in simer dağıtım
şenlikleri için resimli ruam ve hağattan
yapılmış naahlların (yapma ağaçların),
bahçıvan, çiçekçi ve meyvecilerin
geçişlerini göstermektedir.

According to the 17th century
Turkish writer Evliya Çelebi,
2000 gardeners were employed in
300 flower gardens and 300 people
worked in 80 shops selling fruit
and flowers. Evliya Çelebi, Seyahatnâme, 2.

Miniatures showing naahls
(artificial trees made of coloured
wax and paper), gardeners, florists
and fruit sellers in procession at
the celebrations held for the
circumcision of Prince Mehmed,
the son of Sultan Murad III in 1582.

İstanbul'da ihtiyaç maddeleri "kapan" denilen yerlerde, kadı naibinin nezaretinde, esnaf temsilcilerinin huzurunda tartılır; ağırlık, çeşit ve kalitesine göre vergi ve narha tabii tutular, fiyatı belirlendikten sonra toptan alımır satılırdı. Günümüzdeki borsa benzeri bu yerler satılan mahn adıyla birlikte anılırdı.

Bunlardan Unkapamı ve Yağkapamı'nın yerleri biliniyor. Un, yağ, bal, tahıl, kahve, tütün, ipek, pamuk, kumaş gibi malların kapanlarından başka, çeşitli gül yaprakları ve ürünlerinin satıldığı "Gülkapamı"nın varlığından bahsedilmektedir.

Yağkapamı

İstanbul'da ihtiyaç maddeleri "kapan" denilen yerlerde, kadı naibinin nezaretinde, esnaf temsilcilerinin huzurunda tartılır; ağırlık, çeşit ve kalitesine göre vergi ve narha tabii tutular, fiyatı belirlendikten sonra toptan alımır satılırdı. Günümüzdeki borsa benzeri bu yerler satılan mahn adıyla birlikte anılırdı.

Bunlardan Unkapamı ve Yağkapamı'nın yerleri biliniyor. Un, yağ, bal, tahıl, kahve, tütün, ipek, pamuk, kumaş gibi malların kapanlarından başka, çeşitli gül yaprakları ve ürünlerinin satıldığı "Gülkapamı"nın varlığından bahsedilmektedir.

Yağkapamı

Cevat Ulkukul Arşivi - Londra Halili K

Unkapanı

goods brought into Istanbul were first weighed in wholesale
uses known as "kapan" under the supervision of a deputy mag
ld representatives, and then taxed and priced according to th
quality and type before being bought and sold. The kapan's op

Çalıştayın genel konularına çok hakim olmadığım için, bir yerbilimci olarak benim daha çok ilgimi çeken çalışmalar genel olarak farklı disiplinleri harmanlayarak yapılan çalışmalardı.

İlgimi çeken sunumlardan bazılarından bahsetmek istiyorum.

Bunlardan ilki Türkiye'de ulusal bir bitki bilgi bankası kurmak amacıyla uzun yıllar çalıştığını öğrendiğim Prof. Dr. M. Tekin Babaç'ın "Türkiye'nin bitki veri tabanlarının tarihçesi" isimli sunumuydu. Doksanlı yıllardan beri Türkiye'de ulusal bir veri tabanı ağı kurmak için farklı girişimler ve projeler üreten grupların yürütücüsü ve/veya içinde araştırmacı olarak çalışmış olan Babaç'ın sunumu bu bakımdan ileride yapılacak çalışmalarda da dikkat edilmesi ve geçmişten gelen veri tabanlarının birbiri ile aynı dili konuşmasının önemine vurgulamaktaydı.

Dikkatimi çeken bir başka sunum Benan Kapucu'nun Açık Radyo'da keyifle dinlediğimiz "Botanitopya" isimli radyo programını tanıttığı sunumdu. Benan Kapucu'nun "Bitkiler aleminin tuhaf ve muhteşem dünyasını anlatan sesli doğa tarihi müzesi" başlığı ile her pazar günü Açık Radyo'da yaptığı program özellikle, bilim tarihi, botanik-ekoloji tarihi, insanların botanik ve doğa bilimleri ile kurduğu etkileşim, bitki ressamlığı ve doğa eğitimi gibi çok farklı ve hoş konuları irdelemekte.

Botanitopya arşivlerinde eski programları dinlemek mümkün, özellikle twit zincirlerinden de oldukça hoş bilgiler var.

<http://acikradyo.com.tr/program/botanitopya>

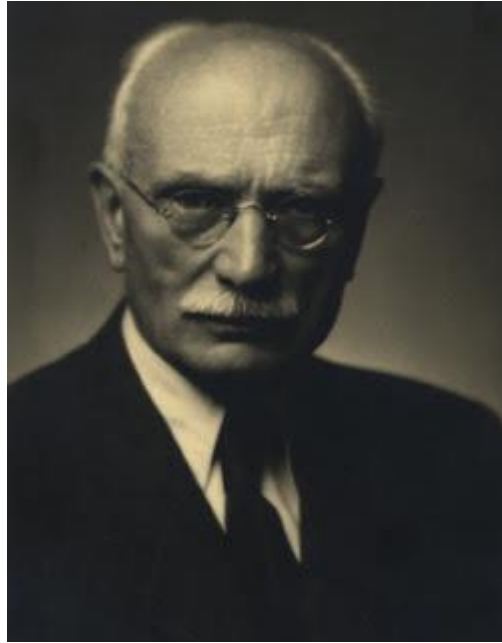
<https://twitter.com/botanitopya>

Burçak Delikan ve Nurdan Atalan Çayirezmez'in tanıttığı British Insitute of Ankara da yer alan Herbaryum, tohum ve ağaç referans koleksiyonları da Türkiye'nin başkentinde varlığı bu güne kadar çok az dikkat çekmiş koleksiyonun tarihi oluşumu ve ayrıca Türkiye'de genelde çok az kafa yorulan sayılaştırma ve koleksiyonu uzun dönem koruma çalışmalarını anlamak adına önemli bir sunumdu. British Insitute of Ankara hakkında daha kapsamlı bilgi edinmek için link:

<https://biaa.ac.uk/>

Özal Güner tarafından sunulan Çek Botanikçi František Nábělek'in isimli botanikçinin Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında (1910-1911) Orta Doğu ve Türkiye'de arazi çalışmaları ve bu çalışmalar sonucunda topladığı örneklerle oluşturduğu herbaryumun hikayesi Türkiye bilim tarihi açısından oldukça ilginç ve önemli bir sunum olarak dikkat çekiciydi. Bu sunumda Nábělek'in oluşturduğu herbaryum'un oldukça hoş ve iyi bir tasarımla oluşturulmuş sitesinden de haberdar oldum. Sitedeki bitki örneklerinin lokasyonlarına da ulaşmak mümkün.

<http://nabelek.sav.sk/>

František Nábělek

Dilşad Aladağ ve Eda Aslan tarafından sunulan "Unutma Bahçesi: Yerin Belleği, Yıkımın Topografyası", Alfred Heibronn Botanik Bahçesi'nin hikayesini Osmanlı dönemindeki geçmişinden günümüzde başına gelen olayları, tanıklar, anılar ve belgeler ile harmanlayarak araştırmış. 2017 yılında İstanbul Müftülüğü'ne devredildiği öğrenilen bahçenin akibeti ve gelecekteki belirsiz kaderine dikkat çeken bu çalışmada ülkemizde bilime, bilimsel alanların korunmasına ve ülkeye bilimsel açıdan koyulan katkı ve emeklere karşı ne kadar hoyrat davranabildiğimizi gösteren tarihsel bir belge niteliği taşıyor. İkilinin aynı konuda SALT'da yaptıkları sunumu youtube linki üzerinden izleyebilirsiniz.

<https://www.youtube.com/watch?v=WJn6LYn9euM>

Çalıştığınız bir başka ilginç sunumu ise Dr. Füsun Ertuğ tarafından sunulan Sepethane: "Bir sepet koleksiyonunun hikayesi" idi. Etnobotanik, sepet türleri ve ülkemizde sepet malzemesinin zaman içinde farklı yörelerde nasıl işlendiğinin kaydını tutan önemli bir mekan olarak "Sepethane"'nin varlığını da kendim bu sunumla öğrenmiş oldum. Anadolu'ya özgü bitkisel örme malzeme ve tekniklerinin araştırmasını yapan ve bunların kaydını İznik'deki Sepethane'sinde tutan Dr. Füsun Ertuğ'un çalışmaları için linklere buyrun:

<http://etnofertug.blogspot.com/>

<https://www.ekoharita.org/project/sepethane/>

Sepethane hakkında bir youtube videosu için link:

<https://www.youtube.com/watch?v=JEJMuWR1Gm4>

Bunların haricinde yine benim ilgimi çeken Hürelya Balcı'nın arkeobotanik alanının genel çalışma prensiplerini sunduğu ve kendi çalışmasını detaylı ve çok güzel sunumuyla anlattığı "Geçmişte Bitki ve İnsan: Arkeobotanik Araştırmalarına Genel Bir Bakış" isimli sunumdu. Bu çalışmada organik jeokimya, arkeoloji ve paleo-botanik bilimlerinin birbirinden yararlanarak nasıl çalışılabileceğini kapsamlı bir şekilde anlattı.

Çalıştayın ikinci günü sonunda yapılan tematik oturumlarda farklı alanlara ilgi duyan araştırmacıların bir araya gelerek yeni bağlantılar kurması ve hali hazırda süregelen bilimsel, eğitimsel ve sanatsal uğraşlar hakkında fikir alış verişi ve tartışmalarda bulunmaları da sağlandı.

İkinci günün sonunda yapılan çalıştay değerlendirme toplantısında, Türkiye'deki her bilimsel alanda yaygın olarak gözlenen terminolojik sorunlar, üniversite bölümlerinin ve botanik bahçelerinin birbiri arasındaki veri-bilgi paylaşımında ortak bir dil yaratma çabaları ve çalıştayın işleyişi hakkındaki sorun ve önerilerin tartışıldığı yapıcı bir oturum gerçekleştirildi. Bu gibi oturumların herkese açık bir şekilde yapılması da çalıştayın kalitesi açısından bence önemli bir gösterge, zira bu gibi geri bildirimleri alan çalıştayların ileride daha düzgün ve efektif olma şanslarının çok daha belirgin olacağı aşikar.

Özellikle kapanış oturumunda çalıştayı düzenleyen hocalardan Prof. Dr. Necmi Aksoy (Düzce Üniversitesi) ve Prof. Dr. Zeki Aytaç'ın (Türkiye Flora Araştırmaları Derneği) dikkatini çektiği hususlar önemliydi. Dünyada küresel iklim değişikliği hakkındaki önermeler, bunların ilerideki flora, ekoloji ve bitki yaşamı hakkında neler getireceği hakkındaki açık sorular aslında Türkiye'deki bütün flora-orman-ziraat ve tarım konularında kafa yoran kamu ve özel kuruluşların acilen önlem alması, ileri yönelik senaryolar veya koruma çalışmaları için çok ciddi ve acil adımlar atılmasının gerekliliğini belirten cinsten.

Bütün bunların yanında çalıştaya katıldığım son gün (3.gün) Botanik Bilimlerinde-bahçecilikte bilgisayar uygulamaları, doğa eğitimleri ve politikaları hakkında alanında uzman kişiler tarafından atölye çalışmaları gerçekleştirildi. alıştay boyunca başta Öęr. Gör. Serdar Aslan olmak üzere, düzenleme komitesi ve ęrenci arkadaşlar canla başla düzgün bir organizasyon gerçekleşmesi için bütün gleriyle çalıştı.

Son yıllarda Türkiye'de katıldığım en ilginç ve başarılı bilimsel etkinliklerden biri olan bu çalıştayın aynı içerikle yakın zamanda tekrarlanmasını umuyorum.

Dr. Gnen Göçmengil